

Redaktionell kommentar

ARTIKLARN I DET HÄR NUMRET ger exempel på hur undersökande metoder kan bidra till skolutveckling. Vi presenterar tre artiklar som fokuserar på olika kritiska aspekter i elevers lärande och agens. De tre studierna visar upp exempel på olika former av undervisningsbaserad forskning. Lärarna har använt designbaserad metod, klassrumsanalys respektive Learning study för att undersöka hur elever uppfattar lärsituationer och vilka faktorer som påverkar inläringen. I ytterligare en artikel presenterar vi en studie om överlämning från förskola till förskoleklass.

I den första artikeln visar **Helena Danielsson Thorell, Carina Andersson, Anders Jonsson** och **Andreas Holst** hur elevers delaktighet och förståelse för en laborativ uppgift kan öka genom att göra genomtänkta förändringar. Utgångspunkten för studien är de forskande lärarnas egna erfarenheter av att undervisning i de naturvetenskapliga ämnena ofta leder till att elever känner sig exkluderade. Det kan till exempel ta sig uttryck som att ämnena inte uppfattas som engagerande. Metoden som används är designbaserad, vilket betyder att undervisning utvecklas och prövas utifrån designprinciper i iterativa cykler.

Två elevgrupper fick genomföra en laboration om strålning. Genom att studera elevernas agens, deras aktiva deltagande som leder mot målen för undervisningsmomentet, förändrades designen av uppgiften. Iakttagelserna ledde till en omformulering av de övergripande syftena för laborationen. Studien visar hur de närliggande syftena med laborationen bättre ledde mot de övergripande syftena om instruktionen görs öppnare med mindre detaljstyrning, samtidigt som introduktionen till laborationen har tydliga ramar som beskriver hur instrument ska användas.

Tarja Alatalo, Joanna Meier och **Elisabeth Frank** har studerat förskollärares erfarenheter av överlämningar från förskola till förskoleklass. Deras resultat visar att flertalet undersökta verksamheter har en handlingsplan med överlämningsamtal. Studien tyder på att överlämningar till stor del handlar om barnen som grupp och prioriterar barnens sociala utveckling. Författarna beskriver hur deras material stödjer tidigare forskning som visat hur ett omsorgsfokuserat synsätt ger avtryck på den pedagogiska verksamheten. Utsagorna i studien visar att både överlämnande och mottagande lärare ser vinster med att mottagande lärare inte vet så mycket om de

enskilda barnens utveckling. Brist på samarbete mellan förskola och förskoleklass framstod som ett hinder i överlämnandet. Denna avsaknad av kommunikation och samarbete uppgavs leda till fördomar och antaganden. Författarna lyfter behovet av en ökad samsyn inom förskola och förskoleklass.

I den tredje artikeln har **Erica Karlsson** och **Ann-Christine Wennergren** studerat hur lärare använder elevsvar i undervisningen. Nio lektioner i matematik i årskurs fyra har videofilmats och studien visade att lärare i olika grad använder sig av elevernas svar i undervisningen genom följdfrågor, förstärkning och uppföljning. Författarna drar slutsatsen att elevsvar ger läraren oumbärlig information om elevernas kunskapsnivå för att kunna genomföra en interaktiv och initierad undervisning. Potentialen för lärande ligger både i lärarens förmåga att ställa frågor och förmåga att följa upp och systematiskt använda sig av elevsvar.

Studien är en undersökning av lärarnas egen praktik. Den ger, enligt författarna, inte bara kunskap tillbaka till de deltagande lärarna, utan de har även funnit förbättringsområden som kan användas av andra lärare som vill förbättra sitt sätt att ställa frågor och använda uppföljning av elevsvar i sin undervisning.

I den sista artikeln visar **Marie Björk** och **Gunilla Pettersson Berggren** vad som kan vara av betydelse för yngre barns förståelse av tallinjen. Svenska elevers resultat i matematik har enligt internationella mätningar försämrats under ett flertal år. Tidigare studier, inom samma didaktiska nätverk, har visat att elever i år sju lättare kunde genomföra subtraktioner av negativa tal om de kunde använda en tallinje för att visualisera beräkningar. Utifrån denna kunskap har lärarna i en Learning study undersökt hur en undervisning i år två kan utformas, för att eleverna ska ges möjlighet att utveckla en förståelse för tallinjen som redskap för matematiskt tänkande och därmed bättre kunna tillgodogöra sig undervisning i matematik.

Resultaten visade bland annat att eleverna hade, för författarna, oväntade uppfattningar om tallinjens konstruktion som behövde utmanas genom kraftfulla variationsmönster. De menar att undervisningen bör separera tallinjen som redskap, genom att medvetet variera de kritiska dragen från uppgifter med ett rent innehållsmässigt fokus.

Solweig Eklund
redaktör

